

موسیقی حماسی ایران (گزیده مقالات)

به کوشش محمدرضا درویشی

نشر سوره مهر

مندلی سردار، چوب جنکک (چوب بازی) / حمید ذبیحی، کوتاه، درباره‌ی برخی مقام‌های تنبور / سید خلیل عالی نژاد، موسیقی حماسی بوشهر / محمدرضا بلادی، شاهنامه کردی / سید خلیل عالی نژاد / فهرست آثار ارائه شده در ۲۴ سی‌دی موسیقی حماسی ایران و عکس‌ها.

اثر حاضر در واقع ضمیمه‌ی مجموعه‌ی موسیقی حماسی ایران است که دربرگیرنده‌ی بیست و چهار نوار کاست و سی‌دی است. نوار شماره بیست و چهار شامل نمونه کوتاهی است که می‌تواند شنونده را در فضای کلی مجموعه قرار دهد و مابقی گزیده‌ی اجراهای صحنه‌ای گردهم‌آیی هنرمندان موسیقی حماسی ایران است که در اردیبهشت ۱۳۷۶ برگزار شد و این مجموعه دربرگیرنده حدود نیمی از اجراهای صحنه‌ای این گردهم‌آیی است.

محمدرضا درویشی اجراهای موجود در مجموعه موسیقی حماسی ایران را به پنج دسته تقسیم می‌کند:

- موسیقی رقص‌های حماسی و آیینی ایران
- منظومه‌ها و ترانه‌های حماسی دررثای قهرمانان مردمی در نواحی مختلف ایران
- قطعات و مقام‌های بدون کلام حماسی (موسیقی کشتی و جنگ)

- شاهنامه‌خوانی مجلسی از نواحی مختلف ایران
- اوستاخوانی به عنوان کهن‌ترین ادبیات حماسی مکتوب ایران

وی در این مجموعه بر آن است تا برش‌هایی از فرهنگ و موسیقی «چندمنظر» و رنگارنگ ایرانی را به نمایش بگذارد. به اعتقاد درویشی بخش مهمی از موسیقی‌های ارائه شده در مجموعه‌ی موسیقی حماسی ایران، نمونه‌های منحصر به فردی هستند که برای نخستین بار منتشر می‌شوند. بررسی این نمونه‌ها و تعمق در آنها برای شناخت میراث‌های فرهنگی توسط پژوهشندگان فرهنگ، ادبیات و موسیقی ایران از اهمیت زیادی برخوردار است. چاپ این کتاب که می‌بایست هشت سال پیش هم‌زمان با پایان جشنواره‌ی موسیقی حماسی ایران عرضه می‌شد به همت آقای رضا مهدوی، مدیریت مرکز موسیقی حوزه هنری در سال ۱۳۸۳ به انجام رسیده است.

موسیقی حماسی را نوعی موسیقی دانسته‌اند که با قصه‌های قدیم، ادبیات نمایشی، شعر حماسی و آیین‌های کهن مرتبط است. روح این موسیقی برگرفته شده از همین ریشه‌هاست. در موسیقی بومی ایران، می‌توان جایگاه فرهنگ رزم را بر مهم‌ترین نقاط عطف زندگی و باورها و آیین‌های مردم مشاهده کرد. به گفته‌ی مجید کیانی آیین‌های بزم در ایران نیز تحت شعاع روحیه رزمی آن است. در پیش‌گفتار کتاب از رضا مهدوی آمده است که: این مجموعه پنجره‌ای است به فرهنگ‌های باستان، نحوه‌ی نگرش خنیاگر اصیل ایران به صدا، انسان و هستی، و نیز راهنمایی است برای جست‌وجوی فرم‌های تازه برای موسیقی آینده‌ای که بدون توجه به ریشه‌های گذشته‌اش نمی‌تواند تأثیر ماندگاری در ذهن و روان نسل آینده به جا گذارد.

مقالات ارائه شده در این مجموعه عبارتند از:

حماسه و حماسه سرایی در موسیقی ایران / محمدرضا درویشی، موسیقی حماسی ایران / علی معلم دامغانی، اسطوره چیست؛ حماسه کدام است / رخشید اسلامی، همه هستی ما حماسه است / سیدعلیرضا میرعلی نقی، حماسه، موسیقی حماسی! / حسین محمدزاده صدیق، حماسه، تراژدی و داستان رستم و اسفندیار / مسعود رضوی، موسیقی حماسی کدام است؟ / پیمان سلطانی، مهرومهریشت / علی معلم دامغانی، کوتاه درباره‌ی یشت‌ها / فریدون جنیدی، هفت لشکر یا شاهنامه‌ی نقالان / مهران افشاری، به یاد استاد شیر خدا / همایون مشیر معظم، شاهنامه‌خوانی، حماسه‌ی ایلی و قومی / محمدجواد بشارتی، ضرباهنگ صفدری و خشماهنگ حیدری / جابر عناصری، داستان‌ها و منظومه‌های حماسی آذربایجان / جواد هیئت / ترجمه ناصر احمدی، زور لاما، کشتی سنتی آذربایجان / احمد موتاب، موسیقی و رقص در آذربایجان / فریده اصغرینیا، عاشق‌ها، زبان گویای مردم / ایمران حیدری، داستان‌ها و منظومه‌های حماسی ترکمنی / آنه قربان قلیچ تقانی، کور اوغلی چگونه از گور زاده شد؟ آنه قربان قلیچ تقانی، حماسه‌های دیار همیشه سبز / جهانگیر نصری اشرفی، مانده از شب‌های دورادور / محسن عمادی، موسیقی حماسی گیلان / جهانگیر نصری اشرفی، لرستان زادگاه رزم‌نامه‌ها و سروده‌های حماسی / محمد سیف‌زاده، موسیقی قشقایی؛ حماسه و غم / محمد شهبازی،